

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2020

У тих випадках, коли національні власті вважають це за необхідне, медичне обстеження працівників транспорту має ґрунтуватися на електронному (безконтактному) вимірі температури тіла. Перевірка температури водіїв зазвичай не повинна проводитися більш ніж тричі протягом одного дня. У разі, якщо у працівника транспорту жар, і прикордонні органи вважають, що йому не дозволяється продовжувати рейс, працівник повинен мати доступ до медичної допомоги. Тимчасове зберігання транспортних засобів до прибуття змінних водіїв має відбуватися за рахунок відповідної держави.

Комісія також рекомендує використовувати заходи для забезпечення підвищеної гігієни в аеропортах, портах, на залізничних станціях і в інших транспортних вузлах. Конкретизовані рекомендації для водіїв, транспортних підприємств, компетентних державних органів, залучених до сфери вантажних перевезень, в умовах пандемії COVID-19 винесені Комісією у Додаток 2 до Комюніке.

Всі перераховані вище принципи і конкретні заходи повинні також застосовуватися до громадян третіх країн, якщо вони необхідні для забезпечення вільного переміщення вантажів на територію держав-членів ЄС та в межах ЄС.

Таким чином, в умовах пандемії COVID-19 внутрішні кордони ЄС залишаються відкритими для вантажних перевезень з використанням потенціалу TEN-T. Фактично, докладаючи зусиль для підтримки сталого рівня вантажопотоків всередині Союзу Європейська Комісія намагається створити необхідні передумови для подолання негативних наслідків від коронавірусу для економік держав-членів та ефективної адаптації логістики до нових реалій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Connecting Europe facility. Transport 2014 calls for proposals. Proposal for the selection of projects. Brussels, 2015. 588 p.

РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЛЕЖНОГО ТА ЕФЕКТИВНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Бордун І. В.

*Студентка III курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Науковий керівник: Швагер О. А.
*асистент кафедри МЄПЦПД ННІ права
Сумського державного університету*

Упродовж століть людство зазнавало численних втрат, що були зумовлені різними

чинниками, зокрема епідеміями та війнами. Основною причиною всього цього стали рішення осіб, які мали владу але не цінували життя інших. Проте поступово держави починали сповідувати принцип гуманізму, який передбачав, що основною цінністю держави є саме людське життя. І на сьогоднішній день майже всі країни світу визнають, що не лише життя людини але й усі її права та законні інтереси є для них основним пріоритетом, а тому і прагнуть забезпечити їх ефективний захист. Звісно механізми для цих цілей закріплено на національному рівні, проте деякі події, мова зараз іде про Другу світову війну, послужили приводом для створення аналогічного механізму і на міжнародному рівні. Саме з цією метою і була підписана Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (далі – ЄКПЛ) та заснований Європейський Суд з прав людини (далі – ЄСПЛ).

Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. а також протоколи до неї закріплюють значну кількість прав людини зокрема їх громадянський та політичний спектр. Установою, яка слугує гарантом їх дотримання є саме ЄСПЛ. Цей судовий орган був створена для забезпечення виконання державами, які ратифікували ЄКПЛ, взятих на себе зобов'язань. Його рішення носять обов'язковий характер для держав-учасниць Конвенції, а за їх виконанням слідкує інший орган РЄ – Комітет Міністрів Ради Європи [1].

Якщо говорити про сам контент Конвенції, то перший розділ передбачає перелік прав, серед яких можна виділити такі: право на життя, право на свободу та особисту недоторканість, право на справедливий суд, право на повагу до приватного та сімейного життя, право на шлюб, право на ефективний засіб юридичного захисту, право на свободу думки, релігії, совісті тощо. Наступні два розділи ЄКПЛ закріплюють положення безпосередньо про Європейський суд, а також статті, які стосуються ратифікації та денонсації міжнародного договору [2].

Також слід зауважити, що суб'єктами, які мають право подати позов до Суду є окремі заявники (громадяни, іноземці, особи без громадянства), групи осіб, міжнародні неурядові організації та окремі держави. Дане положення закріплено як на міжнародному, так і на національному рівні [3]. Проте дане право особа може використати лише після використання всіх національних засобів юридичного захисту [4]. Варто також зазначити, що відповідачем у Європейському Суді може бути виключно держава, але аж ніяк не фізична чи юридична особа, оскільки ЄКПЛ захищає права та свободи громадян виключно від посягань держави. Подати скаргу до цього Суду можливо лише протягом шести місяців після винесення остаточного рішення найвищою інстанцією на національному рівні [3].

А зараз ми б хотіли звернути увагу на статистику, яка відіграє значну роль у дослідженні даного питання. Отже, станом на 2019 рік Україна посідає третє місце у рейтингу держав, громадяни яких найчастіше звертаються до Європейського Суду. Нашу державу випередили лише Російська Федерація та Туреччина. Також компетентні органи Суду зазначили, що за весь 2019 рік на розгляді у ЄСПЛ перебувало 59 800 справ, арішення були ухвалені по 884 справах [5].

Якщо проаналізувати позови українців до Європейського Суду, то можна дійти до висновку, що найчастіше громадяни нашої держави звертаються із скаргами предметом яких є:

1) надмірна тривалість кримінального та цивільного провадження («Меріт проти України», «Науменко проти України»);

2) жорстоке поводження з особами, що перебувають в місцях несвободи («Каверзін проти України», «Афанасьєв проти України»);

3) порушення права на життя, а також відсутність ефективного розслідування («Хайло проти України»);

4) неналежна адміністративна та судова практика затримання особи та обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою («Ігнатов проти України», «Чанєв проти України»);

5) неналежні умови тримання під вартою, не надання медичної допомоги («Невмержицький проти України»);

6) проблеми функціонування судової влади («Волков проти України»);

7) прогалини в законодавстві щодо регулювання свободи зібрань («Веренцов проти України»);

8) незабезпечення державними органами можливості отримання копії документів з матеріалами справи для обґрунтувань заяви до ЄСПЛ («Найдьон проти України») [6; 9].

Отже, як бачимо Україна має багато правових проблем, але найбільш значимою з них, на наш погляд, є саме проблема невиконання чи неналежна та/або несвоєчасне виконання рішень судових органів(дане право громадян закріплено у п. 1 ст. 6, 13 Конвенції та статті 1 Протоколу № 1). Незважаючи на те, що останнім часом ця сфера зазнала деяких реформувань, і ситуація змінилася на краще, але все ж дана проблема і на сьогоднішній момент залишається до кінця не вирішеною.

Все розпочалося у 2009 році, коли ЄСПЛ отримав таку кількість скарг від українців із вище зазначеним предметом позову, що вирішив видати пілотне рішення. Пілотне рішення – це особливий тип судового рішення, в якому Судом не лише констатується наявність порушення державою відповідних положень Конвенції та/або протоколів до неї,

але й здійснюється ґрунтовний аналіз ситуації, що призводить до виникнення значної кількості однотипних порушень [7]. Отже, Європейський Суд видав рішення у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» у якому конкретно зазначив, які проблеми українського законодавства потребували негайного вирішення. Проте наша держава не поспішала вживати якісь заходи. У 2012 році був прийнятий Закон України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», а також Постанова КМУ «Про затвердження Порядку погашення заборгованості за рішеннями суду, виконання яких гарантується державою» № 440 від 3.09.14 р. Проте як показує подальший досвід даних дій виявилось недостатньо, адже вони аж ніяк не вплинуло на вирішення системної проблеми щодо виконання судових рішень.

Всі вище описані події і стали причиною для прийняття Європейським Судом шокуючого рішення, яке значно вплинуло на долю великої кількості громадян нашої держави. У 2017 році кількість скарг із аналогічним контентом до Європейського Суду досягла свого апогею і Суд зробив резонансне оголошення, прийнявши рішення у справі «Бурмич та інші проти України». ЄСПЛ заявив, що дана справа буде останньою, яку він розгляне із вище вказаним предметом позову, доки Україна не належним чином не прийме заходів і не вирішить проблеми констатовані у пілотному рішенні. Стосовно тих 12 143 справ, які були зареєстровані у ЄСПЛ, то було прийняте рішення про передачу їх до Комітету Міністрів, який разом із Кабінетом Міністрів України повинні докорінно дослідити і вирішити вище згадану проблему. У разі отримання нових скарг, то всі вони автоматично передаються Комітету Міністрів [8].

Отже, як бачимо українці досить часто звертаються до Європейського Суду, прагнучи захистити свої права та законні інтереси. Наша держава навіть є лідером серед країн, проти яких найчастіше подають позов до ЄСПЛ. Звичайно це зумовлено наявністю великої кількості проблем у нашому законодавстві, і найголовнішою з них є саме невиконання несвоєчасне та/або неналежне виконання рішень національних судів. Проте як можна зрозуміти із всього вище вказаного, Україна не поспішає виконувати навіть рішення Європейського Суду, не говорячи вже про державні установи. Саме тому ми і переконані, що ЄСПЛ відіграє величезну роль у забезпеченні належного та ефективного захисті прав людини в Україні, проблема полягає саме у реалізації цих рішень. А це вже є відповідальністю держави. Тож, на наш погляд, Україна повинна усвідомити свої «промахи» і почати виправляти ситуації, адже як зазначалося на початку роботи життя, права, свободи та інтереси громадян є головною цінністю держави, і основним її завданням є створити надійний механізм для їх захисту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Основні підстави звернення до Європейського Суду з прав людини: Головне територіальне управління у Тернопільській області. URL: <https://rivnejust.gov.ua/news/2017/02/03/osnovni-pidstavi-zvernennya-do-yevropejskogo-sudu/> (дата звернення 10.03.2020).
2. Звернення до Європейського суду: правова сторінка офіційного сайту Солом'янської районної в місті Києві державної адміністрації. URL: <http://www.solor.gov.ua/info/19/10461> (дата звернення 10.03.2020).
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення 12.03.2020).
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254к/96-вр5>.
5. Україна залишається у трійці «лідерів» за кількістю звернень до ЄСПЛ: Українформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2865300-ukraina-zalisaetsa-u-trijci-lideriv-zakilkistu-zvernen-do-espl.html> (дата звернення 15.03.2020).
6. Пілотні рішення щодо України: проблема тривалого невиконання рішень національних судів (справи «Юрій Миколайович Іванов проти України» та «Бурмич та інші проти України»): PowerPoint-Präsentation. Nazar Kulchytskyu & Partners Law Firm. URL: https://lhs.net.ua/wp-content/uploads/woocommerce_uploads/2018/06/1_Pilotni-rishennia-shchodo-Ukrainy-problema-tryvaloho-nevykonannia-rishen-natsionalnykh.pdf (дата звернення 15.03.2020).
7. Гончаренко О. А. Правова природа «пілотних рішень» Європейського Суду з прав людини. *Форум права*. 2012. № 4. С. 243–249. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2053/1/Goncharenko.pdf>.
8. Понад 12 тисяч українців не отримують компенсацію від Європейського суду: Українська гельсінська спілка з прав людини. URL: <https://helsinki.org.ua/articles/ponad-12-tysyach-ukrajintsiv-ne-otrymayut-kompensatsiyu-vid-evropejskoho-sudu/> (дата звернення 22.03.2020).
9. Збірник рішень у справах про заборону катувань чи нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод) / [упоряд.: В.С. Батиргарєєва, М.О. Соколенко, О.О. Хань, О.М. Резнік, В.В. Чумак]. – Харків : Право, 2020. – 842 с. – (Практика Європейського суду з прав людини щодо України; т. 1).